

Territori de grans festivals

Temporada Alta és l'estendard de festivals gironins de projecció internacional, com ho era el desaparegut Panorama d'Olot o el Festival Internacional de Circ Ciutat de Figueres

Les comarques gironines concentren una munió de festivals de tota mena de gèneres, d'alta qualitat, que converteixen les nostres contrades en una de les regions europees culturalment més actives i de referència pel que fa a les arts escèniques.

LAURA IGLESIAS > TEXT

Les comarques gironines concentren una munió de festivals de tota mena, d'alta qualitat, que converteixen les nostres contrades en una de les regions europees més prolífiques en esdeveniments culturals. Les arts escèniques en són un bon exemple.

Indiscutiblement, el festival Temporada Alta és el capdavanter de la demarcació, però hi ha moltes peces en aquest trencaclosques creatiu gironí que desfan el gregarisme cultural de les grans ciutats i vertebraven veritablement el territori dinamitzant els nostres espais públics. Aquest és només un petit recull de les més representatives.

Panorama, el festival «d'allò altre»

Panorama fou el festival que tenia com a lema «no és un altre festival, és el festival d'allò altre». Tot i haver desaparegut, és un deure moral esmentar-lo per la seva inno-

vadora contribució al panorama de les arts escèniques gironines. El PNRM va néixer l'octubre del 2002 a Olot, terra de volcans i d'imatgeria religiosa, sota el paradigma de la gestió cultural municipal que és l'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i de l'esforç i la iniciativa de la directora del Teatre Principal, Tena Busquets, amb una clara voluntat d'ocupar un espai dedicat a les arts escèniques més innovadores, transgressores i experimentals. Un fenomen multidisciplinari en què tenien cabuda els gèneres més diversos, amb preferència pels més desdibuixats, i també els creadors més indisciplinats que no trobaven el seu lloc en les estructures culturals establertes, teatres, sales d'exposicions... Aquest festival va créixer amb la intenció de dotar els creadors contemporanis d'eines i espais per desenvolupar el seu treball, i va establir-se com a opció creativa davant la comercialitat i el poc risc de moltes propostes artístiques que corrien arreu.

El PNRM d'Olot era un festival amb una clara voluntat d'ocupar un espai dedicat a les arts escèniques més innovadores, transgressores i experimentals

Després de cinc edicions del tot exitoses, l'any 2007 PNRM decideix portar la llegenda *El lloc on visc* per fer palesa la relació del fet creatiu amb el seu entorn i amb l'entorn dels seus receptors. Estableix tot un seguit de complicitats amb altres agents del territori, com ara escoles, museus i sales d'exposicions, que l'enriqueixen, fins convertir-se en una de les portes d'entrada de creació forana al nostre país. La Incubadora, una beca associada i impulsada des del festival per cobrir aquells projectes creatius, preferentment emergents, que no trobaven el seu espai en altres convocatòries més sectorials pel que fa a àmbits creatius, va ser un gran incentiu per als artistes més pluridisciplinaris del país, que van veure com una petita ciutat era capdavantera en les propostes més alternatives. I com uns olotins desitjosos de noves experiències i de transformacions en els seus costums culturals trencaven la barrera que hi ha entre espectadors i espectacle per

convertir-se en una representació artística més. El PNRM d'Olot va donar fruits creatius tant a casa com arreu del país. Avui en dia Olot gaudeix del LAP (L'Altra Programació), una proposta estable al llarg de la temporada del mateix tipus d'espectacles.

Una de les altres gran fites assolides pel festival és que va aconseguir que s'entengués la cultura com a la riquesa que articula una societat i no com a mera mercaderia, però la Conselleria de Cultura es va oblidar que l'havia qualificat «d'estratègic» i va deixar de donar-li suport, de manera que amputà a aquest país una de les extremitats culturals més alternatives i més ben cohesionades amb el territori i amb la seva gent. El 2011, en la darrera edició del festival, Carles Santos, amb un piano vermell al cràter del volcà Montsacopa i sota una pluja que queia a bots i barrals, va donar el punt i final a aquesta excelsa iniciativa, que no s'hagués hagut de deixar morir mai.

>> *Imatges promocionals del PNRM.*

Una de les gran fites assolides pel PNRM és que va aconseguir que s'entengués la cultura com a la riquesa que articula una societat i no com a mera mercaderia

DANI CHICANO

>> A l'esquerra un cartell de Temporada Alta (2010). A la dreta, el director de Temporada Alta, Salvador Sunyer.

Temporada Alta, la cita per excel·lència

Ningú no posaria en dubte que Temporada Alta, Festival de Tardor de Catalunya Girona/Salt és el festival emblemàtic de la ciutat i del país quant a arts escèniques. Porta d'entrada a l'Estat espanyol i a Catalunya de les principals produccions estrangeres, aposta també per ser una plataforma de presentació dels nous talents de casa. Amb 21 edicions a les seves espatlles, Temporada Alta ha consolidat un públic fidel i s'ha guanyat el reconeixement del sector i de la premsa especialitzada, fins al punt de ser considerat el «millor festival de l'Estat espanyol i un dels millors d'Europa».

Sota la iniciativa de Bitó Produccions i amb la col·laboració de les institucions locals, Temporada Alta va néixer amb la perspectiva de millorar l'escena teatral gironina, de la mà de tres amics, Salvador Sunyer, Josep Domènech i Quim Masó, però el temps s'ha encarregat de demostrar que no només podien fer-ho, sinó que podien aportar molt més al país en el seu conjunt. L'any 1992 fou l'any de l'embrió del festival. Amb quatre espectacles i un pressupost de 2.150.000 pes-

setes, 4.115 espectadors van ser els pioners d'aquesta aventura. I acaba l'any 2012, tot i un pressupost un 30 % inferior al de l'any anterior, amb un total de 74 espectacles, 35 estrenes i 47.000 espectadors.

Tot plegat és possible gràcies a un equip de direcció envejable que compta amb el suport d'un equip humà de primer ordre: Salvador Sunyer, director artístic del festival, i Josep Domènech, director de Bitó Produccions. Dues llumeneres amb criteri i visió de futur, amb la suficient creativitat com per innovar any rere any i reinventar-se constantment incorporant nous projectes, com el Torneig de Dramatúrgia Catalana en les darreres edicions. Un torneig i tres produccions de la casa que aquest febrer ja s'exporten a Argentina. Temporada Alta ha deixat petja a la ciutat i s'ha convertit en la plataforma de presentació i exhibició d'algunes de les propostes més innovadores en les arts escèniques, en un aparador de noves tendències, que dona suport a artistes locals i ajuda el públic a formar-se i a créixer. Ha contribuït a la dinamització de l'economia local, i ha esdevingut un dels principals revulsius econòmics i

Temporada Alta ha consolidat el reconeixement fins al punt de ser considerat el «millor festival de l'Estat espanyol i un dels millors d'Europa»

ALEXANDRA FLEURANTIN

culturals de Girona i Salt. Segons el darrer informe de la Fundació Contemporània, Temporada Alta és la dotzena «institució cultural més important de l'Estat espanyol del 2012», i ha pujat 18 posicions respecte a l'any anterior. També és un exemple original de gestió. Una fórmula única a cavall entre la titularitat pública —l'Ajuntament de Girona, la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Girona, l'Ajuntament de Salt i el Ministeri de Cultura— i l'aportació econòmica privada que rep el suport dels Patrons i del Club de Mecenatge Teatral. Els números del festival s'acosten molt a allò que es considera ideal: 33 % diner públic, 33 % patrocini i 33 % taquillaatge.

Tot aquest recorregut els ha valgut el reconeixement de la crítica i el públic i un bon grapat de premis, entre els quals destaquen el Premi Max 2012 de Noves Tendències o el de la Generalitat de Catalunya, Premi Nacional de Teatre 2008 a Salvador Sunyer, entre altres. El futur del festival és prometedor. Malgrat la crisi i la nefasta política de la pujada de l'IVA en la cultura, S. Sunyer i J. Domènech tenen grans ambicions per a Temporada Alta que, de retruc, poden beneficiar

les ciutats i els ciutadans que els acullen. Ja fa més d'un any que es va endegar la Setmana dels Programadors, que pretén ser el punt de trobada anual del món teatral català i internacional, amb la finalitat de buscar i establir complicitats que permetin coproduir i ser un aparador internacional per als de casa. També cal fer esment del #Follow Friday 80, que incentiva els creadors catalans de la generació dels vuitanta, ballarins i coreògrafs, i els ajuda a mostrar els seus treballs. I un esperançador pla de futur és l'EARPAN —Emerging Artists in the Performing Arts Network— set festivals d'Europa, entre els quals la Biennale di Venezia, que s'han unit per facilitar la producció i, sobretot, possibilitar la internacionalització i l'exhibició dels espectacles de joves emergents per tot el continent. Però tot aquest traçat de futur del festival, considerat ja un dels agents teatrals més importants d'Europa, passa per una política clara de les autoritats locals i del país amb el nou Centre d'Arts Escèniques El Canal. Un consorci que, de moment, no té una política clara i que pot esdevenir l'edifici insígnia d'aquesta onada constructora sense sentit si no hi ha una ferma decisió per apos-

>> *Un moment de l'espectacle Mazút, de Baró d'Evel Circ Cie, que es va veure a Temporada Alta 2012.*

Temporada Alta s'ha convertit en un aparador de noves tendències, que dóna suport a artistes locals i ajuda el públic a formar-se i a créixer

JORDI GELI

tar perquè Temporada Alta —amb tot el seu bagatge i projecte de futur— i El Canal treballin conjuntament amb l'objectiu que Salt i Girona s'acabin convertint en aquest centre teatral europeu que tants beneficis podria reportar a les nostres ciutats i sobretot a nosaltres com a ciutadans.

Circ als carrers de la Bisbal

La Fira del Circ al carrer de la Bisbal d'Empordà és una de les cireretes del pastís de les arts escèniques de les comarques gironines. És d'aquells esdeveniments que ja voldrien moltes contrades. La tercera setmana de juliol, i durant tres dies, la localitat empordanesa ens regala clowns, malabars, acrobàcies, equilibris... amb una qualitat i diversitat extraordinària, en el que ja s'ha confirmat com a referent del festival del Circ al Carrer al nostre país.

La seva història s'inicia fa 17 anys a la Bisbal, una població amb un dens teixit as-

sociatiu. Del grup de monitors en el lleure, els Nuik's, surt la iniciativa d'una fira de circ al carrer sense afany de lucre. Així, d'un primer any integrats a la Festa Major local es passa, a través del boca-orella, al darrer any d'aquests disset, amb més de 32.000 espectadors. Aquest 2012 reben el Premi Nacional de Cultura en la modalitat de circ «pel seu bon criteri i rigor professional des que va ser creada el 1996, per l'encertada optimització de recursos, per la seva qualitat artística i per l'impacte territorial i la popularitat que ha assolit, i perquè ha integrat el circ com a eina pedagògica i educativa en l'ensenyament públic i en els joves adolescents i establint lligams amb entitats solidàries». Cultura popular al carrer és el que els integrants de l'equip organitzatiu, puntals d'aquest èxit, volen que sigui el pilar bàsic de tota aquesta aventura. Incidint en l'espectacle popular, amb una programació diversa i engrescadora per a tots els públics, i sobretot, per a

«Cultura popular al carrer» és el que els integrants de l'equip organitzatiu de la Fira del Circ de la Bisbal volen com a pilar bàsic de tota aquesta aventura

totes les butxaques. Només un 15 % dels espectacles són de pagament i a uns preus tan populars com quatre euros, gràcies a les aportacions econòmiques de l'Ajuntament, de la Diputació, de la Generalitat i els mateixos recursos que genera la Fira.

És un model de Fira amb uns espais ja definits, amb un criteri artístic de gran qualitat, amb la potenciació del vessant solidari i el caràcter educatiu; un model organitzatiu flexible, al servei de les exigències del cada cop més nombrós públic i amb una enorme capacitat de mobilització de la pròpia població per fer-la partícip de la Fira, i convertir-la en un «tret definitori» del poble. Tots aquests aspectes han convertit la Fira del Circ al carrer de la Bisbal d'Empordà en un mirall il·lusionant i esperançador per a aquells esdeveniments culturals que temen la crisi. Considerat per la Conselleria de Cultura «estratègic» per al territori, l'equip humà organitzador no es deixa

enlluernar ni confondre per aquest epítet, que els fets demostren buit de contingut. I amb el timó d'aquest vaixell molt ben agafat, amb un ritme de creuer lent però ferm, i sense ganes de córrer ni de créixer més del que dona de si la petita població on estan ubicats, saben que morir d'èxit seria el pitjor que els podria passar.

Altres festivals, fires i formats

El VAD, Festival Internacional de Vídeo i Arts Digitals, que ja porta deu edicions de recorregut, va néixer el novembre del 2003 com a plataforma de difusió i punt de trobada al voltant de les arts audiovisuals, amb criteris oberts a totes les tendències atès el caràcter interdisciplinari que defineix, avui en dia, el vídeo i les arts. Sota la direcció de Núria Font, aquest festival té els objectius molt clars: difondre el pensament creatiu i crític al màxim nombre de gent a través de l'expressió audiovisual i situar al

>> *Una imatge emblemàtica de la Fira de Circ al Carrer de la Bisbal.*

És un model de Fira amb uns espais ja definits, amb un criteri artístic de gran qualitat i amb la potenciació del vessant solidari i el caràcter educatiu

CARLES RODRÍGUEZ

>> *A l'esquerra Marcel·lí Antúnez, que ha actuat en diversos festivals gironins. A la dreta, un moment d'un espectacle de Los Excéntricos a la Bisbal.*

DANI CHICANO

territori català un espai de recerca —que no existia— en aquest àmbit. Avui en dia s'està buscant entrar dins un projecte de festivals europeus que els permeti créixer i crear un equip estable que hi puguin treballar durant tot l'any. Si s'assoleix aquest finançament, el següent objectiu seria la creació d'ajuts a la producció pròpia. El VAD ha estat i és un important reflex de l'evolució dels formats audiovisuals dins de les noves tendències creatives en el marc de l'art contemporani.

El Festival Còmic de Figueres va néixer fa sis anys de la mà de *Titin* Custey i Xavier Valentí, dos professionals figuerencs del món de les arts escèniques, que any rere any aporten el seu granet de sorra a l'oferta cultural de la ciutat. El propòsit és ubicar la capital de l'Alt Empordà en el mapa global de l'humor i de les arts escèniques, oferir al públic català els millors artistes del panorama internacional i servir de plataforma als de casa. De mica en mica el festival ha anat consolidant un públic propi i s'ha fet un lloc entre els esdeveniments culturals de la seva ciutat i del país. Tothom ja sap a hores d'ara que, entre la segona i tercera setmana d'abril, Figueres esclata de riure.

Des d'una política de resistència, el Còmic, com altres entitats, afronta la seva sisena edició amb un suport mínim per part de l'Ajuntament. Enguany l'equip de govern

de la ciutat ha decidit prioritzar l'ajut cultural a altres projectes de la ciutat com, per exemple, el Festival Internacional del Circ Castell de Figueres, que aquest any celebrarà la seva segona edició, amb l'ambició de presentar «les millors atraccions mai vistes en els circs europeus».

Malauradament, totes aquestes excel·lents propostes culturals pateixen un mínim comú denominador, i és el vaivé, edició rere edició, de les diferents sigles polítiques a les Administracions i la incertesa que generen en els actors culturals, per les dispars visions culturals que se'n tenen en funció del color polític que hi governi. Caldria, doncs, una política cultural amb unes mires més amples que no pas simplement voler deixar el seu propi llegat. D'aquesta manera es contribuiria a una vertebració cultural del territori, amb una visió més global, més enllà de la durada de les legislatures polítiques. Afortunadament, els agents culturals gironins saben que el futur passa per una gestió innovadora en què s'ha acabat l'anar en solitari. Cal col·laborar i compartir perquè la cultura, lluny de ser únicament un indicador econòmic, és el motor del desenvolupament humà.

Laura Iglesias és professora i membre de l'ATCG.

Caldria una política cultural amb unes mires més amples. Així es contribuiria a una vertebració cultural, més enllà de la durada de les legislatures polítiques